

ОСОБЛИВОСТІ ЗАХВОРЮВАНOSTІ НАСЕЛЕННЯ НА ЗЛОЯКІСНІ НОВОУТВОРЕННЯ НА ЖИТОМИРСЬКІЙ

Яна КУЧИНСЬКА

*здобувачка вищої освіти ОПП Середня освіта (Географія),
природничий факультет
Житомирський державний
університет імені Івана Франка, (Україна)*

Руслана ВЛАСЕНКО

*доцент, кандидат біологічних наук
Житомирський державний
університет імені Івана Франка, (Україна)*

Захворюваність населення України на злоякісні новоутворення пов'язана з екологічною ситуацією, доступом до медичної допомоги, поширенням факторів ризику, рівнем обізнаності населення, культурними та соціально-економічними умовами життя тощо.

Злоякісні новоутворення залишаються важливою проблемою охорони здоров'я, оскільки вони є основною причиною інвалідності та смертності. високий рівень захворюваності на злоякісні новоутворення, особливо на злоякісні захворювання шкіри, як у світі, так і в Україні та Житомирській області [1].

Радіація є одним із потужних факторів ризику розвитку ракових захворювань в Україні, в результаті аварії на Чорнобильській АЕС [1]. Україна займає одне з провідних місць у світі за рівнем захворюваності на злоякісні новоутворення, що підтверджено даними Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) [3]. Це свідчить про серйозну проблему здоров'я нації, яка потребує негайних заходів для покращення ситуації. Одним з регіонів, що найбільше постраждали внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС, була Житомирська область, наслідком чого є висока захворюваність на злоякісні новоутворення в регіоні.

Дану проблематику досліджували Мезенцева Н. І. [6], Корнус А.О. [4], Власенко Р.П. та Шовкун Т. М. [2, 5, 7].

Дослідивши дані захворюваності населення України за період 2020-2023 років було зареєстровано близько 20 млн. нових випадків раку, з них 9,7 млн – летальних. Найпоширенішими випадками злоякісних новоутворень у 2022-му році стали онкозахворювання молочних залоз, легень та колоректальний рак [3].

Проаналізувавши дані захворюваності населення України на злоякісні новоутворення [2] за регіонами України з 2020-2023 рр, було виявлено чітку динаміку розповсюдження хвороби, з кожним роком злоякісні хвороби прогресують. Найбільшу кількість хворих на злоякісні новоутворення з 2020-2023 роках було виявлено в Кіровоградській області 474,5 тис. хворих на 100 тис. населення, а найменшою - у Чернівецькій області 191,6 тис. хворих на 100 тис. населення. Серед інших областей Житомирська область займає 16 місце за захворюваністю на злоякісні новоутворення. Дослідивши дані захворюваності у

Житомирській області з 2020-2023 рр. виявлено, що найпоширенішими злоякісними новоутвореннями були рак трахей, бронхів та легень. У чоловіків переважна більшість смертельних випадків є злоякісні новоутворення трахеї, бронхів та легень, далі за смертністю йдуть рак шлунку та рак передміхурової залози. У жінок найвищий рівень смертності має рак молочної залози, за ним слідує рак товстої кишки і шлунка [4].

Два з чотирьох адміністративних районів Житомирської області досі оголошені забрудненими територіями. Однак найбільш забрудненими залишаються території Коростенського району, що становить 0,160 мкЗв/год (за даними 2023 р.), а найменш забрудненою є територія Бердичівського району – 0,120 мкЗв/год.

Протягом 2020-2023 рр. захворюваність на злоякісні утворення є серйозною проблемою для населення Житомирщини, як і для всієї України. У загальній структурі онкозахворюваності в Житомирській області у п'ятірку хвороб, які найчастіше діагностують у пацієнтів, входять рак органів травлення – 20,1%, новоутворення шкіри – 13,6%, захворюваність жіночих статевих органів – 12,4%, рак чоловічих статевих органів 9,4% та рак молочної залози – 9,2% [3].

Лідером за захворюваністю населення на злоякісні новоутворення на Житомирщині став Житомирський район, що складає 28,13 %. На другому місці за даним показником – Бердичівський район 25,77% відповідно. Третє місце посідає Коростенський район – 23,59%. Найменшим показник є у Звягільському районі – 22,50 % Захворюваність населення на злоякісні новоутворення у розрізі районів Житомирської області подано на рис 1.

Рис.1 Захворюваність населення Житомирщини на злоякісні новоутворення за районами (на 100 тис. осіб, за даними 2022-2023)

Окрім того, в Житомирській області склалася складна медико-демографічна ситуація, яка характеризується депопуляцією населення, високим рівнем смертності. Злоякісні новоутворення є одними з головних причин смертності серед населення

Житомирської області. Перше місце серед причин смертності населення на Житомирщині посідають хвороби серцево-судинної системи, а друге - новоутворення, що виникають у людей різної статі та віку. У 2020-2023 рр. смертність населення Житомирської області в середньому зростає на 14%. Основними факторами ризику серед населення Житомирщини, що призводять до передчасної смерті є : тютюновий дим, вживання алкоголю, погане харчування, високий рівень глюкози, забрудження повітря, наслідки аварії на Чорнобильській АЕС тощо.

Отже, з'ясовано, що як в Україні так і Житомирській області склалась складна ситуація щодо захворюваності на злоякісні новоутворення. За рівнем захворюваності та причинами смертності ці хвороби мають одну з лідируючих позицій. Найбільшу кількість хворих на злоякісні новоутворення з 2018-2022 роках, було виявлено в Кіровоградській області, а найменшу - у Чернівецькій області, а Житомирська область посідає 16 місце за захворюваністю на злоякісні новоутворення. Дослідивши дані на злоякісні новоутворення Житомирщини в розрізі адміністративних районів з'ясовано, що лідируючу позицію посідає Житомирський район, а найменший показник захворюваності прослідковується у Звягільському районі.

Список використаних джерел:

1. Бюлетень Національного канцер-реєстру України «Рак в Україні, 2020–2021». 2022. № 23. С. 418. URL: http://www.ncru.inf.ua/publications/BULL_23/index.htm (дата звернення 21.04.2024)
2. Власенко Р. П., Шовкун Т. М. Регіональні особливості захворюваності населення (на прикладі Львівської області). *Natural sciences: history, the present time, the future, EU experience*. 2019. С. 161-164.
3. Головне управління статистики України URL: <https://zt.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 30.03.2024).
4. Корнус А. О., Корнус О. Г., Кернос С. М. Картографування та оцінка смертності населення України від злоякісних новоутворень. *Теоретичні та прикладні проблеми геодезії, картографії, землеустрою та кадастру в сучасних умовах господарювання*. 2023. С. 28-31.
5. Кульбаневич О. П., Власенко Р. П. Особливості медико-демографічної ситуації міста Житомира. *Dynamics of development of world science*. Ванкувер, 2020. С. 490-496.
6. Мезенцева Н.І., Батиченко С.П., Мезенцев К.В. Захворюваність і здоров'я населення в Україні: суспільно-географічний вимір: Монографія. К. ДП «Прінт Сервіс», 2018. 136 с
7. Vlasenko, R. P., Shovkun, T. M., Andriychuk, T. V., Lavryk, O. D. Spatial analysis and tendencies of the incidence of heart diseases of the population of Ukraine. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Географічні та геологічні науки*. 2022. Т. 27. Вип. 2 (41). С. 124-136.